

CONSTANTIN (BIBI) COSTĂCHESCU, COMANDANTUL DE LEGENDĂ AL SUBMARINELOR ROMÂNEȘTI

Fără a încerca să diminuăm meritele celorlalți comandanți de submarine, comandorul Constantin Bibi Costăchescu rămâne unic. A intrat în legendă ca fiind singurul comandant român de navă cu o torpilare reușită în misiune de război. A scris file de istorie, fiind comandantul submarinului „Delfinul”, pe care l-a condus în luptă un an, două luni și 12 zile. Celebrul scriitor Virgil C. Gheorghiu îi face un portret remarcabil: *„Singurul comandant de submarin pe care l-am cunoscut a fost căpitanul C., comandantul «Delfinului». M-am apropiat de dânsul cu sfială. Când am făcut cunoștință și am dat ochii cu dânsul, nici nu l-am privit în ochi. Știam că-i moldovean din Fălticeni și că este unul dintre matematicienii noștri de frunte. Mi se spunea că are o inimă bună ca pâinea caldă și eram emoționat când l-am cunoscut... Comandantul «Delfinului» e un om voinic: umeri lați, grumazul de fier și un piept pe care nu-l poți cuprinde. E o figură de adevărat marinar. Totuși ochii, fruntea, privirea și vorba sunt de cărturar. Are aceeași sfiiciune și discreție pe care o au oamenii chinuiți de probleme și de întrebări. Descifrez pe fruntea lui umbre de oboeală aristocratică a oamenilor pe care îi prind zorile, citind tomuri grele de gânduri.”*¹

Căpitanul Constantin Costăchescu (Bibi) a fost supranumit de șeful său imediat ierarhic, locotenent-comandorul Victor Voinescu, o „figură în istoria Marinei Militare Române”. Dar mai bine să lăsăm faptele să vorbească. Comandantul Forței Navale Maritime, comandorul Alexandru Bardescu, emitea la 15 noiembrie 1941, Ordinul de Zi nr. 65, cu următorul conținut: *„Operațiile de război ale navelor noastre sunt multe și pline de succes... Între atâtea fapte de arme pe marea noastră au strălucit prin zelul lor, prin sacrificiul lor neprecupețit și prin înalta lor ținută plină de exemplu navele Grupului Submarin și Vedete Torpiloare. Mândria Marinei noastre de mâine se va sprijini cu mult temei pe tot ce a constituit astăzi acțiunea Vedetelor Torpiloare și submarinul «Delfinul», care sunt primele unități române ce au străbătut apele inamice*

* Lector universitar dr. Universitatea Națională de Apărare „Carol I” București

¹ Virgil C. Gheorghiu, *Cu submarinul Delfinul la asediul Sevastopolului*, Ed. Agaton, Făgăraș, 2008, p. 224.

ale Mării Negre. Submarinul «Delfinul» a fost în continuă căutare a inamicului pe mare și a înscris la activul său, până în ziua de 10 noiembrie 1941, cinci cruciere, cu un total de 47 de zile de mare. Perseverența, curajul și spiritul de sacrificiu dovedite continuu de tot personalul submarinului au fost încununate de succes în ziua de 6 noiembrie (1941) când, în baia Yalta, cu o singură torpilă a «Delfinului» a dat la fund o navă sovietică de 12.000 de tone. Este o glorie a Marinei Regale Române fapta de arme a unicului nostru submarin și ne mândrește pe toți marinarii mândria celor care au săvârșit-o. Pentru toți și pentru toate încerc să exprim mulțumirile mele în calitate de comandant al Forței Navale Maritime și să dau ca exemplu de Forță ofițerii, maiștrii, sub-maiștrii și marinarii de la submarinul «Delfinul» întru imitarea și întru camaraderească cinstire...”²

Ordinul de Zi nr. 449 din 10 noiembrie 1941 cuprindea următoarele: „Pentru curajul, destoinicia și spiritul de jertfă arătat cu ocazia torpilării și scufundării unei nave auxiliare de război sovietică, la circa trei mile de Yalta, stând continuu 22 de ore la posturi sub apă, dintre care opt ore sub intensă grenadare inamică, submarinul fiind astfel prima navă a României care a scufundat o navă inamică prin torpilare”.

Iată cum s-au întâmplat lucrurile, cea mai faimoasă faptă de vitejie a submariniștilor români. La 5 noiembrie 1941 submarinul, aflat în sudul Crimeii, a zărit prin periscop o navă de transport ce venea dinspre est spre Yalta. Nava părea neescortată, dar submarinul a manevrat spre a se plasa spre coasta unde detecția sub apă era mai puțin probabilă. A încercat să scape de urmărire printr-un zigzag prelungit, dar în final a oferit poziția clasică a unei ținte, la 800 de metri depărtare. Exploziei torpilei lansată cu tubul 6 din pupa i-a urmat o a doua explozie, probabil a unei căldări sau a unor muniții de la bord. Prin periscop, nava păru-se mare, dar în realitate a fost vorba de un transportor vechi „Uraleț”. Submarinul a fost reperat și supus unei grenadări intense. Nicolae Koslinski și Cristian Crăciunoiu³ susțin că acest lucru s-a petrecut fie că bula de aer de la lansarea torpilei nu a fost bine absorbită, fie că unitățile escortei - neobservate prin periscop - au reacționat rapid. Comandantul Costăchescu a ieșit în larg, în ideea stopării complete a oricărui motor sau agregat de la bord pe timpul perifonărilor și câștigării unei cât mai mari imersiuni pe timpul exploziilor. Submarinul a depășit, astfel, cota de 80 de metri, presiunea apei făcând să scârțâie tablele balasturilor. S-au înregistrat 23 de grenadări, numărându-se între 80 și 90 explozii de

² Arhivele Militare Române (în continuare, A.M.R.), dos. 158 Decorații, p. 141.

³ Nicolae Koslinski, Cristian Crăciunoiu, *Fortuna Audaces Juvat - Delfinul*, în „Modelism Internațional”, nr. 1, 1998, p. 15.

bombe. Pentru menținerea moralului, cu sânge rece, căpitanul Costăchescu a ordonat păstrarea deschisă a porților transversale etanșe dintre cele cinci compartimente ale navei, spunând: „Ori scăpăm toți, ori ne ducem toți!”. După un timp, ce a părut imemorial celor de la bord, în realitate cca. 8 ore, „Delfinul” s-a putut degaja la sud, înspre coasta Asiei Mici și a ieșit noaptea la suprafață pentru reîncărcarea bateriei. A dat radiogramă, anunțând lansarea cu tubul 6 și s-a îndreptat spre Constanța.

În termeni oarecum identici descriu celebra încleștare, în *Marina Română în al II-lea război mondial*, Nicolae Koslinski și Raymond Stănescu.⁴ În dimineața de 5 noiembrie, ajuns de-acum dincolo de colțul Crimeii, în zona Capului Aitodor, „Delfinul” a observat la 06.36 o navă de patrulare și a început veghea periscopică în larg, la sud-vest de Yalta. Comandantul Costăchescu îl luase la bord, pentru familiarizarea cu specificul de aprovizionare a submarinului, pe ofițerul comisar de bord al Grupului submarin și vedete torpiloare, sublocotenentul de administrație Constantin Stegaru. Acesta, chemat să privească prin periscop, a indicat o țintă. Părea o navă mare de transport, ce avea un drum aproximativ de 290° spre Yalta. Puțin după ora 08.05, submarinul a luat drum de atac, dar la ora 08.15 ținta a venit la stânga, apropiindu-se de submarin, ceea ce l-a determinat pe comandantul Costăchescu să o lase să treacă, să-i taie direcția de marș prin pupa, ajungând ca la 08.43 să lanseze torpila din tubul nr. 6 pupa, de la aproximativ 800 metri distanță. Explozia torpilei a fost urmată de o explozie și mai puternică, datorată fie unei căldări, fie unor muniții aflate la bord. Prin periscop, văzută de aproape, nava păruse foarte mare - cu două comenzi suprapuse; în realitate, a fost vorba de un transportor de 1975 trb. „Urateț”, care, înainte de a se scufunda, a tras cu armament automat de la bord. Era probabil neescortat, căci, după derobarea înspre larg a submarinului, acesta a înregistrat, abia la 09.46, primele impulsuri de perifon (emițător de impulsuri ultrasonore al aparatului de hidrolocație - detecție submarină - pe carenă).

Acțiunea de grenadare a început apoi la 10.30 și avea să dureze până la 18.40. Au avut loc 23 de atacuri, înregistrându-se între 80 și 90 de explozii de grenade anti-submarine. Comandantul Costăchescu a acționat în sensul opririi tuturor instalațiilor de la bord pe timpul perifonărilor și câștigării unei imersiuni tot mai mari pe timpul grenadărilor. Pentru moralul echipajului, porțile etanșe dintre cele 5

⁴ Nicolae Koslinski, Raymond Stănescu, *Marina Română în al II-lea război mondial*, Ed. Făt Frumos, 1996, București, p. 250.

compartimente ale corpului rezistent au fost lăsate deschise, comandantul spunând „ori scăpăm toți, ori ne ducem cu toții”.

Totuși, cea mai exactă descriere ne-o face comandorul Nicolae Petrescu, fost director al Muzeului Marinei Române, un pasionat cercetător al Arhivelor Militare⁵. Documentele de arhivă au reținut desfășurarea evenimentelor astfel: „... În ziua de 5 noiembrie (1941, n.n.), la orele 8:00, se zărește o navă în pupa tribord, de circa 12.000 de tone, având drum către Cap Aitodor, venind probabil de la Batumi. Submarinul manevrează întorcându-se spre navă și se plasează pentru atac. Se trece la cota de 30 de metri. La distanța de circa 800 de metri, nava este atacată cu o torpilă. La 50 de secunde după aceasta, o a doua explozie, mult mai puternică, este sesizată în aceeași direcție, probabil din cauza exploziei muniției de la bord. Pentru scoaterea submarinului din zonă, comandantul a ordonat drum Sud-Est. După o oră și cincizeci de minute se aud explozii de grenade anti-submarine. «Delfinul» este reperat și atacat timp de opt ore în 23 de valuri succesive, aruncându-se asupra lui circa 80 de grenade. Se trece la cota de 80 de metri imersiune, cea mai mare atinsă după probele de șantier (82 de metri, n.n.). La ora 01:00 din 6 noiembrie 1941, la 60 de Mm sud-vest Crimeei, submarinul se ridică la suprafață și își continuă drumul în vederea ieșirii din zonă și pentru încărcarea bateriei, descărcate complet în cursul celor 22 de ore de imersiune. Din cauza mării agitate, bateria nu a putut fi încărcată. «Delfinul» s-a îndreptat spre portul Constanța pe o puternică furtună (tempesta, n.n.), care a durat circa 36 de ore. Orizontul era brăzdat de fulgere, nori se revărsau cu furie asupra mării și a navei. Valurile acopereau complet turela submarinului care ambarca pachete mari de apă prin ecluza tambuchi și navigația devenea foarte grea, submarinul fiind la suprafață. Comandantul, căpitanul Constantin Costăchescu, căuta să încurajeze echipajul, dar într-o discuție cu un ofițer de la bord, a spus: «aceasta este bătaia lui Dumnezeu că am scufundat atâtea suflete nevinovate»”. În timpul când pregătea atacul asupra navei sovietice, comandantul a fost întrebat de șeful mecanic, căpitanul Panait Papaianopol, dacă vasul are escortă. Răspunsul a fost: „Are sau nu are, eu tot îl atac!”. Din relatările unui ofițer din echipaj rezultă că, atunci când submarinul a fost intens grenadat, comandantul trecea dintr-un compartiment în altul spunând: „Lasă, că o să scăpăm noi și de aceasta”⁶.

⁵ Nicolae C. Petrescu, *Marina Română în războiul antisovietic*, Ed. Europroduct, Pitești, 2008.

⁶ Datele referitoare la scufundarea navei sovietice „Uralet”, de către submarinul „Delfinul”, se găsesc în A.M.R., fondul Comandamentul Forței Navale Maritime, dosar nr. 216, p. 66-67.

Pentru temerara faptă de arme săvârșită de echipajul submarinului, „Delfinul” a fost decorat cu ordine și medalii și citat prin Ordin de Zi pe Marina Militară. Comandantul navei, căpitanul Constantin Costăchescu, a primit Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a, „Crucea de fier” clasa I și a II-a, „Vulturul German” clasa a V-a și „Steaua României” clasa a V-a cu spade și panglică de Virtutea Militară

După această faptă Comandantul Marinei Militare Române, contraamiralul Ioan Georgescu, prin Ordin de Zi nr. 140 din 10 noiembrie 1941, argumenta astfel propunerea de decorare a căpitanului Constantin Costăchescu: *„În calitate de comandant al submarinului «Delfinul» a dat dovadă de aptitudini deosebite, operând cu submarinul în misiunile avute în apropierea bazelor inamice supravegheate intens de nave și aviație, întorcându-se la bază cu rezultate prețioase... în ziua de 5 noiembrie (1941, n.n.) atacă cu torpila de la distanță mică un vapor sovietic de circa 12.000 tone, încărcat cu materiale explozive, lovindu-l în plin, scufundându-l. Prin acest succes înscrie prin faptă de arme submarinul «Delfinul». După atac este urmărit, reperat și grenadat timp de opt ore de navele inamice. Prin manevra excelentă și măsurile luate, salvează submarinul și echipajul și revine neatins la baza de plecare”*⁷.

Comandamentul submarinului „Delfinul” a propus pentru a fi decorați cu medalia „Serviciul Credincios” cu spade clasa a II-a pe maestrul principal Dobre Constantin, pe șeful de echipaj Nae Marin, pe șeful torpilor - Melinte Gheorghe, pe șeful F.F.S. - Radu Constantin, torpilor, și încă 19 sub-maiștri clasa I și a II-a. Motivarea acestor propuneri, în Ordinul de Zi nr. 449 din 10 noiembrie 1941, cuprindea următoarele: *„Pentru curajul, destoinicia și spiritul de jertfă arătat cu ocazia torpilării și scufundării unei nave auxiliare de război sovietică, la circa trei mile de Yalta, stând continuu 22 de ore la posturi sub apă, dintre care opt ore sub intensă grenadare inamică, submarinul fiind astfel prima navă a României care a scufundat o navă inamică prin torpilare”*.

După atâția ani de la această faptă eroică de arme persistă întrebarea: Ce a scufundat de fapt „Delfinul”? Inginerul Cristian Crăciunoiu⁸ susține că nu știm nici astăzi, cu precizie, ce navă a fost atacată. Jurnalul de bord nu menționează numele navei. Pe harta de operațiuni, desenată de însuși comandantul „Delfinului”, nu apare nimic. Abia în decretul de acordare a ordinului „Mihai Viteazul”

⁷ A.M.R., dos. Decorații Est, nr. 158, p. 195.

⁸ Cristian Crăciunoiu, *Ce a torpilat NMS Delfinul la 05-11-1941?*, în „Modelism Internațional”, nr. 5, 2006, p. 4.

apare menționat un cargou, „Uralet”, identificat ulterior ca având doar 1975 tdw. Și așa, toți istoricii români au copiat unul de la celălalt numele navei. Și amatorii, și profesioniștii, și autorii de articole, cu sau fără ștaif, și chibiții. Ca o noutate, ing. Crăciunoiu prezintă câteva documente de arhivă din Rusia. Dacă celebra carte *Cronology of The War at Sea*, semnată de Jugen Rohwer și G. Hummelchen, nu menționează nimic, sovieticii consideră că acțiunea de torpilare din 5 noiembrie 1941 a cargoului „Uralet”, de circa 8100 tdw, ce evacua de la Odessa regimentul de aviație maritimă ce bombardase Constanța și atacase podul de la Cernavodă, ca fiind efectuată de „Delfinul”!!! Se pare că nava nu a fost scufundată, ci grav avariata, suficient de mult ca să nu mai ia parte la război. Lucrurile sunt departe de a fi lămurite și doar deschiderea arhivelor rusești ne va putea lămuri în viitor!

*

Cine este Constantin (Bibi) Costăchescu?! „Ori scăpăm toți, ori ne ducem cu toții!”

S-a născut la 12 aprilie 1909, la Pleșești (Suceava), fiul lui Vasile și Olga Costăchescu. Din 1921 a fost elev al Liceului militar „Gheorghe Macarovici” din Iași, pe care-l absolvă în 1928. Își ia bacalaureatul la Liceul „Mircea cel Bătrân” din Constanța.

Tatăl, de profesie învățător, proprietar a patru hectare de pământ, membru al Partidului Național Liberal, a fost numit primar al orașului Fălticeni în aprilie 1944. A avut un frate, Adrian, inspector în cadrul Regionalei C.F.R. Brașov, și o soră, Maria, profesoară în orașul Fălticeni. Constantin Costăchescu s-a căsătorit la 22 octombrie 1949 cu Alexandrina Sandu.

Cariera profesională și-a început-o la Școala Navală Constanța, pe care a terminat-o al doilea în promoție, pe 1 iulie 1930. În primii doi ani de studii s-a remarcat prin rezultatele frumoase obținute, fiind caracterizat ca înzestrat din punct de vedere intelectual. Inteligent, studios, muncitor, disciplinat, modest, perseverent „*cu aspirații speciale*” pentru matematici (cam așa l-a notat directorul de studii al școlii), s-a situat printre primii la cursuri. Era un tânăr prezentabil, agreabil din punct de vedere fizic (înălțime 1,78 m și 86 kg greutate), sănătos, fire delicată, melancolică, cu educație bună și cu o purtare deosebit de aleasă. Profesorii săi i-au descoperit și dezvoltat posibilitățile intelectuale, fiind convinși că va putea fi utilizat pe viitor cu folos la „*direcțiunea teoretică*” a meseriei de ofițer de marină. Directorul de studii, căpitan-comandorul Prossivag, l-a caracterizat astfel: „*Foarte bun element. Inteligent, studios, muncitor. A obținut foarte frumoase rezultate la cursuri. Are aplicație specială pentru*

matematici. Disciplinat și perseverent. Educația îngrijită. Prea timid și molatic. Merită a intra în corpul ofițerilor”.

Activitatea ulterioară a elevului Constantin Costăchescu a confirmat pe deplin aprecierile dascălilor săi. În primii doi ani ai Școlii Navale a fost notat ca lipsit de aptitudinile necesare pentru partea practică și aplicativă, din cauza timidității și lipsei de energie, de care nu s-a putut debarasa pe timpul școlarității. Viitorul comandant al submarinului „Delfinul” și eminentul profesor a reușit însă să înlăture în mare măsură aceste defecte. Puterea sa deosebită de muncă, dublată de o cultură profesională excelentă, cu aplicații la studii și la practică, îl situează în anul I (Specială), cu media 8.08, primul dintre cei 17 ofițeri elevi. A încheiat cu media 8.17. A urmat apoi Școala de Aplicație a Marinei (1 aprilie 1933), clasându-se pe primul loc. Din notele avute în cei doi ani al Școlii de Aplicații, la partea teoretică și practică, scris și oral, rezultă calificativele de foarte bine, obținute la navigație, submarine, aeronautică, hidrografie, lucrări, jurnale, caiete etc. La aptitudini și la purtare a primit numai note de 9 și 10. Lista disciplinelor în care nu a excelat cuprinde numai materii la care aprecierile s-au înscris în calificativul satisfăcător: tactica războaielor, tactica armatei, manevre, radio, limba franceză, limba engleză și legislație.

Ca ofițer elev, în vara anului 1932 a efectuat practica marinărească la bordul navei-școală „Constanța” - Școala de Submariniști de la Gotenhafen și Școala comandanților de submarine Memel (Germania, 15 aprilie - 12 mai 1941), Școala Superioară de Război (1 noiembrie 1943 - 15 mai 1944, octombrie 1945 - februarie 1946).

Grade: sublocotenent (1930) și căpitan de rangul 1 (30 decembrie 1954). În baza ordinului MC 01399 din 26 iunie 1957 a fost trecut în rezervă cu drept de pensie.

Constantin Costăchescu și-a început activitatea ca ajutor de ofițer de artilerie, pe distrugătorul „Mărăști” (1 iulie - 1 noiembrie 1930). Aici, personalitatea sa se îmbogățește cu noi trăsături: dragoste pentru serviciu, stăruință, bunăvoință și simț ridicat al datoriei, bun camarad, manierat și cu bun-simț. Notarea comandantului Grupului de Distrugătoare: „*va deveni un bun ofițer de marină*”, prima apreciere de acest fel, a fost pe deplin onorată.

În continuare, a fost comandant de pluton la Corpul Echipajelor Maritime (1 noiembrie 1930 - 15 mai 1931), ofițer la bordul distrugătorului „Regina Maria” (15 mai - 16 octombrie 1931), distrugătorului „Mărăști” (1 aprilie - 1 noiembrie 1933), distrugătorului „Regina Maria” (15 mai - 16 octombrie 1931), distrugătorului „Mărăști” (1 aprilie - 1 noiembrie 1933),

distrugătorului „Regina Maria” (1 noiembrie 1933 - 8 mai 1934). Ofițerul cu navigația și timoneria Constantin Costăchescu s-a pus la punct cu toate chestiunile serviciului la bord, dovedindu-se rezistent, suportând bine greutățile ambarcării și ale unei campanii.

Pe 8 mai 1934 a fost îmbarcat pe cargoul S.M.R. „Suceava”. Comandantul navei îl notează astfel: *„foarte rezistent la mare, îndeplinind serviciul de ofițer de cart, în timpul zilei, foarte conștiincios, făcea calcule nautice foarte reușite”*. Devine căpitan de Lungă Cursă prin Decretul nr. 8537 din 17.09.194.

Din 1 noiembrie 1934 până la 1 noiembrie 1935 a îndeplinit serviciul în cadrul comenzii Școlilor Marinei ca ofițer de clasă, fiind profesor de Matematică și Navigație la Școlile Marinei, unde a predat Geometria descriptivă și Geometria plană și în spațiu - a fost apreciat de comandantul instituției ca fiind *„apt a preda cu aceeași autoritate și cu același succes și alte ramuri ale matematicii”*, cu frumoase însușiri pedagogice, multă aplicație la studii și o frumoasă cultură profesională și generală; un *„ofițer prea bun”*.

În continuare, Constantin Costăchescu a fost ofițer cu navigația pe nava-bază „Constanța” (15 iulie - 5 octombrie 1936), pe distrugătorul „Regina Maria” (30 octombrie 1936 - 7 iulie 1937) și pe nava-bază pentru submarine „Constanța” (7 iulie 1937 - 1 octombrie 1938). În anul de instrucție 1937-1938 a fost în echipajul de rezervă al submarinului „Delfinul”. Evidențiindu-se prin cunoștințele frumoase, entuziasmul și dragostea de armă dovedite prin participarea la toate exercițiile în mare ale submarinului cu scop de antrenament nautic și militar al echipajului, precum și la crucierele executate de navă, comandantul navei a apreciat că are pregătirea necesară pentru a îndeplini funcția de ofițer-secund al submarinului. Constantin Costăchescu a primit gradul de căpitan prin Înaltul Decret Regal nr. 3002 din 26 iunie 1939. În calitate de ofițer-secund și ofițer cu topilele la submarinul „Delfinul” până la 1 noiembrie 1939, când a luat comanda navei, a dovedit reale calități de conducător. A obținut rezultate frumoase, manifestând o remarcabilă ușurință în rezolvarea problemelor tehnice, pregătind cu mult profesionalism torpilele pentru lansare. După doi ani de activitate la bordul submarinului, s-a apreciat că ofițerul și-a însușit cunoștințele necesare unui comandant de submarin, fiind socotit *„ofițer eminent”*.

De la început, în calitate de comandant al submarinului „Delfinul”, s-a remarcat printr-o pregătire deosebită și aplicație pentru comandă, o cunoaștere perfectă a mecanismului de lansare a torpilelor. Locotenent-comandorul Victor Voinescu, comandantul său superior, îi evidențiază seriozitatea și conștiința îndeplinirii datoriei, *„cum rar se mai vede azi”*, blândețea, dar și energia dovedite față de

echipaj, de care era foarte apropiat, formând un bloc gata pentru orice misiune, un foarte bun comandant de submarin, ofițer excepțional, model din toate punctele de vedere.

În urma participării la manevrele regale din 1938 și, în continuare, la o aplicație executată în prima lună de un ofițer la bordul submarinului, ministrul Aerului și Marinei, generalul adjutant Paul Teodorescu, a emis Ordinul de Zi nr. 6 din 7 noiembrie 1938, în care se preciza: *„Activitatea de navigație la suprafață și imersiune a submarinului «Delfinul» a fost în ultimul timp din cele mai fructuoase și demnă de a fi dată exemplu. În decurs de o lună și câteva zile, nava a parcurs un total de peste 1300 Mm. Pe tot drumul marșului, personalul ofițeresc și întreg echipajul submarinului au dat dovadă de pricepere, putere de muncă și vădită dragoste pentru ca nava lor să ducă la îndeplinire misiunile ce i-au fost încredințate. Unitate nouă în marina noastră, submarinul «Delfinul» a ajuns la performanțele actuale datorită sânguinței și entuziasmului tuturor și mai ales comandanților și ofițerului mecanic”*.

În perioada 11 aprilie 1941 - 17 mai 1941 a urmat cursurile Școlii Germane de Submarine și ale Școlii de Comandanți de Submarine Momel. Dintr-o notă a unui ofițer camarad rezultă că a avut relații de prietenie cu ofițerii nemți numai în cadrul serviciului, datorită și firii sale puțin atașabile.

În anul 1941 a obținut Brevetul de comandant de cursă lungă cu nr. 1072 din 23.10.1941. Între 1 noiembrie 1941 și 26 aprilie 1942 a executat, în calitate de comandant al submarinului „Delfinul”, cinci cruciere de front în zonele Yalta, Bosfor, Batumi. Comandantul Grupului Submarine și Vedete torpiloare l-a caracterizat pentru această perioadă în felul următor: *„...sănătos și rezistent la mare. Inteligență și judecată superioară, cultură generală și profesională dezvoltată. Suficient de energic și autoritar, voluntar și ambițios, foarte bune aptitudini marinărești, în măsură a executa orice misiune, fiind animat de înalt spirit de sacrificiu și patriotism. Foarte bun comandant de submarin. Modul în care a atacat nava sovietică și mai ales priceperea și curajul cu care a sustras nava sa reacției inamice, timp de 8 ore, i-au atras stima tuturor și, în special, a echipajului său. Foarte bun ofițer de marină”*.

În Foaia Calificativă pentru 1 noiembrie 1941 până la 31 octombrie 1942, se consemnează astfel activitatea căpitanului Constantin Costăchescu, pentru segmentul de timp 27 aprilie - 31 octombrie 1942. În anii 1942 și 1943 a predat cursul de navigație în Școala Navală, fiind apreciat cu excelențe aptitudini fizice, intelectuale, militare și morale, obținând foarte bune rezultate. Este evidențiată participarea sa la întocmirea unui curs de trigonometrie și a Regulamentului Serviciului la Bord.

După doi ani la bordul submarinului, a fost apreciat ca un „ofițer eminent din toate punctele de vedere, (...) și-a însușit cunoștințele necesare unui comandant de submarin” și ca „...model din toate punctele de vedere și care face cinste marinei și submariniștilor”. Prin Înaltul Decret Regal nr. 656 din 12 martie 1943 (Brevet nr. 1834), a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul” clasa III-a „pentru eroismul și sângele rece, elanul și disprețul față de moarte de care a dat dovadă la comanda submarinului «Delfinul». În timpul celor 7 misiuni de război executate în condițiuni din cele mai grele a reușit să scufunde o navă sovietică de 12000 tone și prin măsurile luate să-și salveze submarinul și echipajul ori de câte ori a fost atacat de submarinele, vedetele sau aviația inamică, revenind neatins la baza de plecare”.

În tabelul nominal de propuneri la decorare, semnat de contraamiralul Ioan Georgescu, comandantul Marinei Regale, se evidențiază: „A navigat 5806 mile la suprafață. A stat sub apă 348 ore, mergând 460 mile. (...) În misiunea I-a submarinul a făcut parte dintre forțele care au blocat Sevastopolul, faptă citată în Comunicatul Special al Înaltului Comandament German. În misiunea a 2-a, submarinul a fost atacat de un submarin sovietic în imersiune. În misiunea a 3-a, după ce a scufundat nava sovietică, submarinul a fost atacat timp de opt ore de către vedetele sovietice care au lansat contra lui 85 de grenade antisubmarine. În misiunea a 6-a submarinul a fost atacat de trei ori de aviație. În misiunea a 7-a submarinul a fost atacat de trei ori timp de 20 de ore cu 520 bombe de avion. În toate aceste operațiuni, a dovedit un deosebit curaj și eroism, reușind ca prin măsurile luate să salveze submarinul și echipajul, revenind neatins la baza de plecare”.

În rezoluția scrisă pe acest raport, viceamiralul Nicolae Păiș, subsecretar de stat S.S.M., a specificat: „De acord cu comandantul Marinei. Nu găsesc cuvinte cu care aș putea să exprim curajul, încrederea în sine, destoinicia cu care căpitanul Costăchescu C-tin a condus submarinul «Delfinul» în fața coastelor sovietice”.

A făcut parte din promoția Școlii Superioare de Război (S.S.R.) 3/A (a 11-a Marină). Șeful Secției Marină din S.S.R., căpitan-comandorul Eugen Săvulescu, a apreciat activitatea căpitanului Constantin Costăchescu ca ofițer-elev al acestei înalte instituții de învățământ militar român, atât la cursurile teoretice, cât și la practică, astfel: „și-a însușit în prea bune condiții cunoștințele elementare asupra armelor de marină, dovedind o deosebită aplicație pentru lucrările de Stat-Major”. Cu ajutorul Șefului Biroului 3 la Comandamentul Litoralului Maritim și Fluvial, a dovedit spirit de metodă, inteligență și judecată superioare și o mare putere de analiză și sinteză.

Odată cu intrarea submarinului „Delfinul” în reparații, Constantin Costăchescu a activat ca profesor de Navigație la Școala

Navală (1 noiembrie 1942 - 25 iunie 1943) și la Grupul Submarine și Vedete Torpiloare (25 iunie - 30 septembrie 1943).

Cu prilejul evenimentelor de la 23 august 1944 a făcut dovada unui cald patriotism, devotațiune pentru Patrie și Tron, contribuind prin energia și calmul său desăvârșit la răspândirea unei atmosfere de încredere în jurul său, la stăvilirea panicii. La 15 mai 1944 a fost repartizat la Apărarea Litoralului Maritim, ca ajutor al șefului Biroului Operații. A fost numit în toamna anului 1944 șef al Biroului Operații. A fost întrebuințat pentru legătura cu comandantul sovietic din Constanța, întocmind o serie de lucrări, în special o lucrare de apărare contra parașutiștilor, cerută de către sovietici. A urmat la Forța Fluvială ca șef de Stat-Major. În notarea pe anul respectiv se menționa: *„A colaborat în excelente condițiuni cu comandamentul sovietic, executând în perfecte condițiuni toate lucrările cerute, acordându-i-se mulțumiri de către Apărarea sovietică a coastei”*.

Ulterior, a fost încadrat la C.A.L.M. (15 februarie 1946 - 13 aprilie 1948). La 22 decembrie 1948 a fost numit șef de Stat-Major la Forța Maritimă. În această funcție s-a bucurat de o frumoasă apreciere. Șeful său, căpitan-comandorul Nicolae Moșov, l-a notat astfel: *„Energic, autoritar, foarte inteligent, judecată superioară, mult bun-simț, mult spirit de metodă, mult spirit de observație, cultură profesională și generală dezvoltate, hotărât, cu voință, multă putere de muncă, activ, generos, ponderat, modest, foarte disciplinat, bun camarad, devotat, leal, demn, integru, militar bun. Marinar foarte bun, specializat în submarine. Caracter foarte cinstit, corect, înclinații spre matematici, muncitor și foarte conștiincios, mare înclinare către studii. La început a păstrat rezerve față de ideile democratice, în prezent manifestă sentimente de apropiere față de regimul democrat, are posibilități de adaptare, ofițer de Stat-Major foarte bun”*.

Comandantul Forțelor Maritime, col. Apostol Radu, scria, referindu-se la activitatea ofițerului în aplicația din octombrie 1950, următoarele: *„are bune cunoștințe teoretice asupra operațiunilor navale, în această aplicație a dovedit progres față de trecut, nu are aptitudini suficiente pentru comanda unei Mari Unități de Marină, putând lucra mai bine sub comandă”*.

Apoi a devenit șeful Serviciului de Pilotaj Marin în portul Constanța (1948 -1950), profesor de Navigație la Catedra Specială a Institutului de Piscicultură Constanța (21 iunie 1952 - iunie 1953). Odată cu mutarea Institutului de Piscicultură, a predat Navigație la Institutul Tehnic din Galați. Prin Ordinul M.C. 0333 din 19 februarie 1955 a fost desemnat șeful catedrei de Materiale și Muniții de Artilerie la Școala Superioară de Marină, iar prin Ordinul nr. 038 din 15 octombrie 1956 al C.F.N.M. a fost numit șeful Facultății de Navigație

la Școala Militară Superioară de Marină. „*Are o bună pregătire generală și de specialitate foarte bună* - sublinia în ultima foaie de notare comandantul Școlii Superioare de Marină, căpitanul de rangul 1 Nicolae Milu – care îi permite a conduce în bune condițiuni procesul de învățământ, datorită practicii îndelungate de învățământ, are pregătirea metodică necesară, ceea ce-l ajută să facă pregătirea celorlalți ofițeri, profesori”.

„*M-am ocupat de matematici* – menționa în autobiografia sa, în 1949 – și am publicat o serie de articole și probleme la «*Revista Matematică*» din Timișoara și «*Gazeta Matematică*» din București: «*Trigonometria pătratică sferică*», «*Contribuții la problema lansării de torpile*» etc., iar la problemele de matematică au fost peste 40 (la nivel de facultate – n.n.)”. A întocmit patru culegeri de probleme de matematică, având aplicații în marină. De asemenea, a publicat circa 80 de probleme de matematică aplicată în marină și astronomie⁹.

⁹ Amintim, dintre acestea: *Asupra determinării punctului astronomic în cazul diferențelor mici de azimut (metoda astronomului sovietic Berg)*, în „*Revista Armelor*”, aug. 1957; *O nouă metodă pentru determinarea punctului astronomic, în cazul diferențelor mici de azimut*, în „*Revista Transporturilor*”, iun. 1958; *Asupra unei probleme de cinematică navală*, în „*Revista Marinei*”, mai 1937; *Teoria compasului magnetic*, în „*Revista Marinei*”, apr. 1937; *Compasul bigiroscopic*, în „*Revista Marinei*”, aug. 1937; *Asupra unei probleme de navigație astronomică (calculul orei, când un astru atinge un relevment dat)*, în „*Revista Marinei*”, oct 1938 și în „*Buletinul științific al Școlii Militare de Marină*”, 1957; *Aplicațiuni ale trigonometriei pătratice la câteva probleme de navigație costieră*, în „*Revista Matematică*”, Timișoara. vol. XXIII; *Asupra unei probleme de navigație*, în „*Revista Matematică*”, nov. 1943; *Contribuții la problema lansării torpilelor*, în „*Revista Marinei*”, 1943; *Asupra formulei unghiului de ochire*, în „*Revista Matematică*”, nov. 1945; *Aplicații ale trigonometriei pătratice la trigonometria sferică*, în „*Revista Matematică*”, mar. 1947; *Asupra formulei deviației compasului giroscopic, datorită drumului și vitezei navei*, în „*Revista Matematică*”, aug. 1947; *Aplicații ale trigonometriei pătratice la navigația astronomică*, în „*Revista Matematică*”, oct. 1947; *Generalizarea unei probleme de cinematică*, în „*Revista Matematică*”, sep. 1948; *Generalizarea unei probleme de cinematică aero-navală*, în „*Revista Transporturilor*”, sep. 1948; *Rezolvarea câtorva probleme de navigație costieră cu ajutorul trigonometriei pătratice*, în „*Revista Matematică*”, mar. 1941; *Problema datei*, în „*Gazeta Matematică*”, aug. 1956; *Identificarea unui astru necunoscut, când se cunosc unghiurile a doi aștri cunoscuți*, în „*Gazeta Matematică*”, 1956; *Asupra determinării punctului navei cu trei relevmente*, în „*Revista Matematică*”, nov. 1945 și „*Revista Transporturilor*”, 1968; *Câteva considerații asupra navigației pe ortodromă*, în „*Revista Transporturilor*” nr. 8, 1969; *Asupra navigației pe arc de cerc mare*, în „*Revista Transporturilor*” nr. 8, 1970; *Identificarea*

Constantin Costăchescu - trecut în rezervă și degradat cu gradul de soldat.

În noiembrie 1950 activa la Comandamentul Forțelor Maritime. Deși l-au apreciat ca foarte bine pregătit ofițer de marină, având frumoase cunoștințe în materie de matematici și navigație, comandantul și locțiitorul politic al C.F.M. au socotit că nu are calități de comandant, deoarece nu este exigent, hotărât și serios și îi lipsește autoritatea necesară față de subalterni, din care cauză sarcinile ce le dă nu sunt luate în seamă. S-a considerat că în ceea ce privește activitatea în M.U. nu aplică măsuri severe împotriva celor care săvârșeau diferite abateri, fiind chiar un inconstant în relațiile cu subordonații. S-a apreciat că are suficiente cunoștințe politice și ideologice, însă nu le aplică în practică, lăsând totul pe seama aparatului politic. Se considera că, ajutat și ținut din scurt, ar putea da rezultate bune în muncă. A fost întrebuințat ca profesor la diferite discipline în Școala Navală, pregătind în condiții bune promoția 23 august 1950. În final, s-a propus să fie numit profesor la Școala Marinei Militare, unde se credea că putea da rezultate bune, fiind lipsit de calitățile ce se cer unui comandant. Secția Cadre din Comandamentul Marinei Militare și-a însușit caracterizarea anterioară, propunând să fie menținut în cadrele active.

Este însă trecut la trupă cu gradul de soldat (ord. M.F.A. nr.722/10 sept.1951), fiind și degradat pe baza Hotărârii Comisiei de Notare a Direcției Pregătirii de Luptă. În ianuarie 1952 este reactivat și numit profesor la Catedra Specială din Institutul de Piscicultură - Constanța. Aici obține o notare bună.

După avansarea în gradul de căpitan de rangul I (comandor), este mutat la Școala Superioară de Marină, șef al catedrei Materiale și Muniții de Artilerie și șef al Facultății Mine-Torpile. În mai 1957, împreună cu comandorul Constantin Bruker, a organizat prima sesiune științifică din Marina Militară, la care au prezentat referate și patru elevi ai Școlii Militare Superioare de Marină, pe care i-a coordonat personal. În același an, la inițiativa sa, a fost organizată în cadrul școlii prima expoziție astronomică din armată. În iunie 1957, căpitanul de rangul I Constantin Costăchescu este trecut în rezervă cu drept de pensie.

Timp de 28 de ani a publicat în „Revista Marinei” numeroase articole și probleme de matematici, o parte cu aplicații la marină. În 1952 a predat aproximativ 50 de ore la Facultatea Muncitorească, fără

stelelor cu opt jaloane, în „Gazeta Matematică” nr. 1, 1975, precum și în „Boletín Matematico” din Buenos Aires.

plată. A întocmit culegerea *Probleme de navigație și cercetarea cârdurilor de pește la larg* (1953), *Probleme de navigație și de cinematică* ș.a.

*

Țara, recunoscătoare, l-a decorat pentru activitatea sa în timpul războiului, amintim: Ordinul „Coroana României” clasa a V-a în grad de cavaler (Brevetul nr. 1990 din 12 mai 1939), „Virtutea Maritimă” clasa a III-a Navigant (Î.D.R. nr. 27241/14 august 1939), „Virtutea Maritimă clasa a II-a, Navigant”, „Steaua României” clasa a V-a cu spade și panglică de „Virtutea Militară” (Brevetul nr. 1834 din 29 iunie 1942), Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a (Î.D.R. nr. 656/12 martie 1943), Ordinul „Meritul Militar” clasa a II-a (Decret nr. 348/18.08.1954). Medalia „Eliberarea de sub jugul fascist” (15 august 1964), „Crucea de Fier” clasa I, „Vulturul German” clasa a III-a, Ordinul croat „Zvonimir” clasa a II-a.¹⁰

A fost împrumutat cu 5 ha de pământ - lot „Mihai Viteazul”, în 1946, în comuna Moșneni (Mangalia), teren care a fost predat ulterior către I.A.S.

Locuia în Constanța, pe strada Călărași nr. 57, când destinul a făcut ca, în august 1982, cel care a sfidat moartea în misiunile temerare ale submarinului „Delfinul” în timpul războiului antisovietic, să părăsească această lume într-un tragic accident auto.¹¹

CONSTANTIN (BIBI) COSTĂCHESCU, THE LEGENDARY COMMANDER OF THE ROMANIAN SUBMARINES

Abstract

Constantin (Bibi) Costăchescu was the commander of „Delfinul” submarine, during the difficult time of World War II. The author presents episodes from the submarine's battles and a biography of its commander.

Keywords: Constantin Costăchescu, World War II, „Delfinul” submarine

¹⁰ Marian Moșneagu, *Dicționarul marinarilor români*, Ed. Militară, București, 2009.

¹¹ Nicolae C. Petrescu, *op. cit.*